

C-ZSK Rob Kramer zegt lidmaatschap KVMO op na staken cao-onderhandelingen: 'We zijn door de modder aan het roeien'

Gesprek in de Albatros in Den Helder (A. Hoets)

De verrassing op de burelen van de KVMO was in april groot toen commandant zeestrijdkrachten Rob Kramer zijn lidmaatschap opzegde. Met een klap gooid hij de deur dicht vanwege de impasse in de cao-onderhandelingen en vooral de manier waarop Defensie en de bonden zich tot elkaar verhouden, 'het systeem' zoals hij het noemt. C-ZSK staat drie maanden voor zijn afscheid. En naar eigen zeggen richt hij zijn pijlen vooral op de andere bonden, maar kon hij alleen als lid van de KVMO bij die bond vertrekken. Heeft zijn besluit dan misschien vooral symbolische waarde?! Hoe diep zit zijn frustratie en wat kunnen we ervan leren? Rob Pulles reisde af naar Den Helder voor een tweegesprek. En al snel blijkt dat de standpunten van de KVMO-voorzitter en scheidend C-ZSK niet zo heel ver uit elkaar liggen.

'Sinds ik zes jaar geleden PC-ZSK werd en onderdeel van het bestuur van de defensieorganisatie, loop ik steeds vaker aan tegen de impact van de bonden op de marine. Sindsdien ben ik steeds kritischer geworden. Er wordt te veel nadruk gelegd op de cao en ik vind de bonden daarbij weinig constructief. Dat heeft een remmend effect op de marine. Ik vraag ze dan ook: waar staan we eigenlijk met z'n allen voor?'

Bijna negenendertig jaar was hij lid van de KVMO. Dat begon zoals het voor iedere officier begint, herinnert Rob Kramer zich. Het was de macht der gewoonte. 'Als je op het KIM kwam en je contract tekende dan werd je automatisch lid van de KVMO. Ik heb er altijd een goed gevoel over gehad. Een vereniging betekent saamhorigheid, je hebt een band met elkaar en hoort bij dezelfde club, de marine.' Toch neemt de admiraal nu afscheid van de ver-

eniging. Rob Pulles: 'Als KVMO zitten we in een spagaat doordat we én beroepsvereniging én vakbond zijn. Als beroepsvereniging hebben wij net als u baat bij een goed functionerende organisatie. Maar we willen wel op blijven komen voor onze leden. Is bij ons misschien het zwaartepunt te veel verschoven?' Zo ver wil Rob Kramer niet gaan. Zijn kritiek geldt meer de invulling die de vakbonden aan hun taakstelling geven. Hij spreekt daarbij met name over 'ze' als in alle bonden en niet specifiek over de KVMO. 'Ze zijn een *single issue*-partij geworden; het lijkt wel of ze alle belangrijke zaken ondergeschikt maken aan geld en de arbeidsvoorwaarden.'

Rob Kramer verwijt de bonden star procesdenken met als gevolg meer bureaucratie, eindeloze onderhandelingen, stroperigheid en reorganisaties die twee jaar duren. 'Dat vind ik niet van deze tijd. Kijk, ik wil ook goede arbeidsvoorwaarden. Maar op deze manier gaat het ten koste van andere zaken in onze organisatie die net zo belangrijk zijn.'

Rob Kramer: 'Ik geloof niet meer in het systeem, dat meen ik *bloody* oprecht'

Escalatie, geen samenwerking

Wantrouwen domineert de verhoudingen, vindt Rob Kramer en KVMO-voorzitter Rob Pulles kan zich daarin vinden, zegt hij. 'In de afgelopen dertig jaar is er veel gebeurd: Defensie die haar afspraken niet nakwam, de bonden die niet op één lijn zitten. Bovendien lopen sommige bondsbestuurders al jaren mee. Die dragen veel bagage met zich mee.' Het overlegmodel is inmiddels meer gericht op escalatie dan op samenwerking, vult Rob Kramer aan. En dat is volgens hem niet terecht. 'Niemand heeft het slecht voor met de medewerkers van de marine,

niemand wil mensen ontslaan. Dat is in 2013 ook niet gebeurd. Toch wordt er vaak vastgehouden aan deadlines en procedures en als het even niet gaat zoals het volgens de bonden hoort dan praten ze niet meer verder en ligt alle overleg stil. Zo gijzelen ze het proces', besluit C-ZSK die geen rol heeft in het huidige cao-overleg, maar tijdens vorige overlegondes door druk uit te oefenen wel het een en ander heeft bereikt voor marinemedewerkers, zoals een hogere compensatie bij een weekeinde van huis.

Druppel

'Dit is niet iets van de laatste maanden', constateert Rob Pulles. Waarom is dan nu een keerpunt bereikt? De brief waarmee de bonden begin april uit het arbeidsvoorwaardenoverleg zijn gestapt en het ultimatum dat er aan voorafging waren voor C-ZSK de druppel. 'Ik houd begin

dit jaar tijdens een overleg in Utrecht nog een pleidooi om vooral constructief te blijven denken met z'n allen en de AFMP zegt als eerste 'dan kunnen we terug naar de cao-tafel'. En toen kwam opeens die brief. Ik dacht wat jullie kunnen, kan ik ook.' Zijn afscheid van de KVMO is het enige wapen dat hij heeft, moet hij toegeven. 'Eigenlijk is dit met name een signaal voor de andere bonden, maar daar ben ik geen lid van.'

Weinig waardering voor de eigen mensen

Het huidige arbeidsvoorwaardenoverleg werd op 8 december vorig jaar gestart. Dat was rijkelijk laat, roept Rob Pulles nog even

in herinnering: 'We wisten in 2019 al dat de cao

C-ZSK Rob Kramer (MCD)

op 1 januari 2021 afliep en dan komt er drie weken voor de deadline een brief. Er kunnen 10.000 redenen zijn voor zo'n late actie, maar het beeld ontstaat daardoor wel dat Defensie niets wil bieden.' Het loonbod waar de organisatie vervolgens mee kwam, was onaanvaardbaar. Waar de bonden hebben ingezet op minimaal 2,5% arbeidsvoorwaardenruimte, legde Defensie in het SOD een loonruimte van 1,25% op tafel, erbij vermeldend dat er veel waardering is vanuit de organisatie voor de inzet van het personeel tijdens de coronacrisis. 'De bonden zien die waardering niet terug in de loonruimte', schreven ze. Ook de opmerking dat defensiepersoneel blij mag zijn met een baan en mét baan zekerheid schoot in het verkeerde keelgat. Is die kritiek onterecht, vraagt Rob Pulles zich af: 'Wij hebben het loonbod voorgelegd aan de leden en kregen daar een behoorlijke respons op. 85% van de respondenten heeft het afgewezen.'

Rob Kramer waardeert de ledenraadpleging en zou willen dat ook AFMP, ACOM en VBM die hielden. Wel vindt hij dat de KVMO meer context had moeten bieden bij het loonbod. 'We weten allemaal dat de middelen bij Defensie beperkt zijn. Maar we doen als werkgever, inclusief de commandanten, keihard ons best. De mensen zijn ons belangrijkste kapitaal. Het zou toch gek zijn als we daar niet goed mee omgaan. We knokken voor elke man, vrouw, militair en burger. Ik snap dat de bonden soms de druk op

de werkgever moeten opvoeren, maar ze zeggen al snel 'doei, zoek het maar uit in Den Haag'. En ik heb daar elke dag last van. We proberen het bestuur op orde te krijgen, bijvoorbeeld de directie Personeel, maar ook deze reorganisaties liggen stil. Het voelt alsof we door de modder aan het roeien zijn.'

Voeling met de leden

Volgens C-ZSK zijn veel bonden de voeling met hun achterban kwijt. 'Je hoort tegenwoordig over de systeemwereld en de leefwereld. Die laatste is hier in Den Helder, in Doorn en Rotterdam. Daar hoor je wat er speelt. Maar de bonden zitten vast in hun systeemwereld. Er is een enorme *disconnect*. Wij zijn bezig met *roadshows* bij het personeel. We zien daar dat bijna iedereen lid is van een bond, maar als je vraagt wie er met de bond praat dan blijft het angstvallig stil.' Het passieve lidmaatschap van veel defensie medewerkers roept de vraag op wie de bonden nog vertegenwoordigen, vindt hij. 'Als ik met onze mensen praat, dan hoor ik ze zeggen: 'Het is niet handig wat er gebeurt''.

Dat kritische geluid lijkt organisatiebreed te klinken. Ook Rob Pulles hoort van KVMO-leden dat ze liever materieel erbij krijgen dan geld. Maar dat betekent niet dat de vakbonden geen rol hebben. Er moet een systeem van macht

Rob Pulles: 'Als bond moet je af en toe even goed aan de boom schudden om iets te bereiken'

C-ZSK Rob Kramer: 'Veel bonden zijn de voeling met de achterban kwijt, er is een enorme disconnect' (MCD)

en tegenmacht blijven bestaan. Rob Pulles; 'We hebben er in 2018 wel iets bij gekregen door druk uit te oefenen. Pas toen we het akkoord afwezen, kwam er geld bij. Ik begrijp op zo'n moment niet dat het niet vanaf dag één op tafel ligt.' De bonden hebben bovendien weinig machtsmiddelen om eisen kracht bij te zetten. 'Soms is het goed om even hard aan de boom te schudden. We hebben geen stakingsrecht en militairen zijn er niet van om met z'n allen op het Malieveld te gaan staan. Dit is misschien een paardenmiddel, maar het is wel zo'n beetje het enige middel dat we hebben.'

Wendbaar zijn vanuit realiteitszin

Het samenspel tussen de bonden is een reden tot zorg, moet Rob Pulles eerlijkheidshalve toegeven. Toch is een *alleingang* strategisch niet handig om de belangen van de KVMO-leden te kunnen blijven behartigen. Samen sta je sterker. 'Daarom zijn we ook meegegaan met de andere bonden.' Misschien moeten de bonden elkaar wat vaker los durven laten, oppert C-ZSK die spreekt van een onderlinge stammenstrijd.

Door krampachtig aan elkaar vast te houden, wordt er weinig oplossingsgericht gewerkt. 'Als je niet op één lijn zit, durf dan te beslissen bij meerderheid en als het twee voor en twee tegen is, laat dan de werkgever beslissen.

Zo kom je dichterbij wat nodig en wat mogelijk is. Ik hoor jou krachttermen gebruiken als macht, tegenmacht en paardenmiddel. Ik denk dan bij mezelf waar zijn we mee bezig?'

Rob Pulles: 'Moet het hele systeem volgens u op de schop?' Volgens de admiraal niet. 'Ik ben er niet op tegen dat mensen naar hun bond stappen. Ik probeer daar altijd goed naar te luisteren, ook al gaat het soms om een individu en niet om het collectief. Maar het totale pakket en de focus op reorganisaties is *too much!* Jullie zijn verworpen tot bureaucratische tijgers die te veel denken in het proces en te weinig in het product. Ik pleit ervoor om te gaan praten vanuit een gemeenschappelijk belang op basis van een realistisch verwachtingspatroon.'

C-ZSK doet er nog een schepje bovenop door het systeem compleet failliet te verklaren; 'Ik geloof er *bloody* oprecht niet meer in.' Naar zijn mening moeten de bonden zich wendbaarder op gaan stellen. Hij zet zijn argument kracht bij met een lesje geopolitiek. 'Wij polderen onszelf kapot en Poetin en Xi Jinping lachen zich helemaal scheel. Als je iets wilt doen in cyber of opleidingen wilt veranderen zodat mensen sneller aan boord kunnen, dan wordt binnen OKM al met angst en beven gezegd 'We moeten reorganiseren'. Als wij ons snel moeten kunnen aanpassen, dan verliezen we gewoon de strijd. En we zijn er nog steeds om te winnen.' De realiteit is volgens C-ZSK dat we met COVID-19 uit één van de grootste crises van de afgelopen decennia komen en de budgetten beperkt zijn. 'In 2018 kwamen we weer in beweging toen het kabinet 1,5 miljard vrijmaakte. Maar we zitten in een ander tijdsgewricht. Ook de bonden moeten dan inlevingsvermogen

tonen. Kies voor een kortere looptijd en ga opnieuw rond de tafel', adviseert hij de onderhandelaars.

De bonden moeten moderniseren, zichzelf opnieuw uitvinden en verjongen, is zijn volgende advies. Want de bestuurders zitten vaak al tientallen jaren op hun plek en hebben in die tijd continu de grenzen verlegd. 'Ik zeg: schoenmaker blijf bij je leest. Waak als vakbond voor goede arbeidsvoorwaarden en laat daarin de bijzondere positie van de militair goed terugkomen. Maar ga niet iedere keer het terrein van een ander op.' Medezeggenschap op tal van terreinen behoort niet tot de competenties, vindt hij. 'Wij praten veel met de medezeggenschapscommissies binnen de marine en dat gaat goed. Toch lijkt het soms wel of ze te veel aan de leiband van de vakbonden lopen. Ik pleit voor een scheiding van de verantwoordelijkheden.'

Vrijuit spreken en carrière maken gaan niet samen

KVMO-voorzitter Rob Pulles kan ver meegaan in de kritiek van C-ZSK. Toch blijft het belangrijk dat er een onafhankelijke instantie is die namens de defensiemedewerkers het overzicht houdt en meekijkt, vindt hij. 'Er zit een hoop

kennis bij de bonden. Bovendien zitten in de medezeggenschappen vaak mensen die nog carrière willen maken. Dat maakt ze terughoudend om zich individueel uit te spreken. En er zijn genoeg voorbeelden van zaken die niet goed

zijn verlopen, ook in het Haagse. Dus een controlerende macht die een beetje buiten de lijnen staat en ervoor waakt dat afspraken worden nageleefd, blijft wat mij betreft nodig.'

Waar twee honden vechten, hebben er twee schuld, moet ook Rob Kramer erkennen. 'Niet alleen de bonden, ook de werkgever. Beiden kunnen elkaar gijzelen. Het hele overleg moet misschien gemoderniseerd worden. Want nu werkt het niet en dat gaat ten koste van de mensen, de organisatie en ons aanpassingsvermogen.' Dus hoe gaan we samen uit de impasse komen vraagt de KVMO-voorzitter tot besluit aan de admiraal. Ze zijn het al snel eens met elkaar. 'Focus op het collectief, niet te veel op de individuele gevallen. En hang niet alles op aan geld. Het is belangrijk, maar niet het enige. Hou de lijnen kort, sta open voor elkaar en richt je op de toekomst. In de huidige wereld is het niet de sterkste die wint, maar degene die zich het beste kan aanpassen.'

Rob Kramer: 'Als wij ons snel moeten kunnen aanpassen, dan verliezen we gewoon de strijd. En we zijn er nog steeds om te winnen'